

EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI: MEVCUT DURUM VE BEKLENTİLER

Özge Nur ÖĞÜTCÜ

Analyst (2013-2017)

Blog No: 20
15.03.2017

ECO, 1985 yılında Türkiye, Pakistan ve İran'ın ortak çabaları ile bölgesel entegrasyonun güçlendirilerek daha da derinleştirilmesi amacıyla kurulan bir bölgesel yapılanmadır. ECO, 1964'te kurulan Bölgesel Kalkınma İşbirliği'nin yerine kurulmuştur ancak İran'daki devrimden sonra bu organizasyon işlevini kaybetmiştir. Bununla birlikte, bu üç ülke 1985 yılında bölgesel entegrasyonların öneminin farkına varmışlar ve benzer vizyona sahip bir organizasyon kurmuşlardır. Sovyetler Birliğinin dağılması ile birlikte 1992 yılında ECOya 7 yeni üye daha katılmıştır. Şu anda organizasyonun 10 üyesi bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla Türkiye, İran, Pakistan, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan,, Tacikistan ve Afganistandır. Günümüzde ECO bölgesi Avrupa ile Çin arasındaki sınırlar içinde yer almaktadır.

ECOnun bünyesinde yedi bölüm bulunmaktadır: 1) Ticaret ve Yatırım; 2) Ulaşım ve Telekomünikasyon; 3) Enerji, Mineraller ve Çevre; 4) Tarım, Sanayi ve Turizm; 5) İnsan Kaynakları ve Sürdürülebilir Kalkınma; 6) Proje ve Ekonomik Araştırmalar ve İstatistik 7) Uluslararası İlişkiler. ECO'nun faaliyetleri ulaşım, enerji, kültürel bağlar, çevre ve güvenlikle bağlantılı olarak uyuşturucu ka- çakçılığı ile mücadele ve üyeler arasındaki ekonomik ilişkiler gibi konuları kapsamaktadır. Uzun vadede, organizasyon tarifelerin ve regülasyonların uyumlaştırılması ve gerekli altyapının ve ulaştırma yollarının inşa edilmesi çalışmalarına destek verme yoluyla tek bir piyasa ekonomisi oluşturmanın önündeki engelleri azaltmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, 2003 yılında imzalanan ve 2008 yılında yürürlüğe giren Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Ticaret Anlaşması (ECOTA) büyük öneme sahiptir.

ECO'nun temel amacı güçlü bir bölgesel işbirliği oluşturarak bölgenin potansiyelini ortaya çıkarmaktır. 2017 yılında yayımlanan "ECO 15 Yıllık İşbirliği ve Kalkınma 2000- 2015"

Raporuna göre 2015 yılında ECO bölgesinin toplam nüfusu 458 milyon ile dünya nüfusunun 6.23%üne denk gelmekte olup bölgenin GSYİH'sı $1.8 trilyon ile dünyanın GSYİH'nın 2.63%üne eşittir. Ayrıca, ECO bölgesindeki doğrudan yabancı yatırım girişi 2000 yılından bu yana 10 kat artarak 2015 yılında 37.7 milyar dolara ulaşmıştır. Üye ülkelerin ekonomik refahında bir artış gözlemlenmektedir ancak bu artışın bölgesel organizasyonların kurulması ile bir ilişkisinin olduğu söylenemez. Bununla birlikte, bu tür platformlar üye ülkeler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesini teşvik etmenin yanısıra kaynakların, tüm üye ülkeler için faydalı olabilecek projelerde kullanımı açısından önemlidir. Aynı zamanda üye ülkeler uluslararası yatırımcılara kendi pazarlarını açmaktadır. Nitekim, ECO bölgesi son 10 yıl içerisinde yatırımlar için daha cazip hale gelmiştir.

İlk olarak, ulaşım ECO'nun önemini vurgulamak için odaklanılması gereken alanlardan biridir. Ortak projeler çerçevesinde, ECO, bölgesel altyapı girişimlerine katılan üye ülkeler için bir platform oluşturmaktadır. Kuzey-Güney Ulaşım Koridoru, Trans-Hazar Nakliye Güzergahı, Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru, Chabahar ve Gwadar limanları gibi altyapı projelerinin uygulanması yoluyla ECO üyeleri tarafından ticaretin ve taşımacılığın geliştirilmesi için gösterilen bölgesel çabalar birbirini tamamlar niteliktedir. Tüm bu projeler, daha geniş ve kapsamlı bir proje olan Çinin Tek Kuşak Tek Yol (OBOR) projesi ile paralel olarak daha da iyi sonuçlar verebilme potansiyeline sahiptir. ECO üyesi ülkelerin coğrafi konumları göz önünde bulunduruldu- ğunda, İpek Yolu benzeri projelerin ba-şarısının bu ülkelerin işbirliği ve entegrasyon konusundaki istekliliğine bağlı olduğu söylenebilir. Bu çabaların zemini 30 yıl önce kurulmuştur. 10 ECO üyesinden 7sinin denize kıyısı bulunmamaktadır ve bu ülkeler için ulaşım ve iletişim alanlarında karşılıklı işbirliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi hayati bir öneme sahiptir. Bu nedenle uluslararası toplulukla entegrasyon, bölgesel mekanizmalar, bölge içi oluşumlar ve adaptasyon yoluyla daha kolay bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda, ECO önümüzdeki yıllarda ivme kazanabilir.

İkinci olarak, enerji kaynakları ve enerji taşıma koridorları gelecekte ECO'nun önem verdiği konulardan biri olacaktır. Azerbaycan, Kazakistan, İran, Türkmenistan ve Özbekistan gibi ECOya üye bazı ülkeler zengin enerji kaynaklarına sahiptirler. Ukrayna krizi ve Ortadoğu'daki istikrarsızlık enerji güvenliğinin önemini arttırdığı için Avrupa Birliği üyesi ülkeler, enerji kaynaklarını çeşitlendirme ve bu noktada özellikle Rusya'ya olan bağımlılıklarını azaltma konularıyla daha fazla ilgilenmektedirler. Bu nedenle, enerji zengini beş ECO üyesi ülke ve Orta Asya ve Güney Kafkasyadan geçerek Türkiye üzerinden Avrupaya uzanan petrol ve doğal gaz taşıma koridorları zamanla daha fazla ilgi çekmektedir.

Üçüncü olarak, ECO üyeleri arasında Suriye'ye yönelik politikalar benzeri siyasi anlaş-mazlıklar olmasına rağmen, ikinci yol diplomasisi için güçlü kültürel bağlar kurulabilir. Bölgede ortak tarih ve insanlar arası etkileşim göz önüne alındığında, entegrasyona katkıda bulunan sosyal boyut da ECO üyelerinin gündeminin arasındadır.

Yukarıda belirtilen bölgesel gelişmeler ışığında son dönemde düzenlenen ECO Zirveleri'nin takip edilmesi önemlidir. Bir önceki ECO Zirvesi 2012 yılında Azerbaycan'da yapılmıştır. 12. Zirvenin ardından 13. Ekonomik İşbirliği Zirvesi 1 Mart 2017 yılında düzenlenmiş olup

iki zirve arasındaki 5 yıllık ara ECO Zirveleri tarihinde verilen en uzun aradır. 2017 yılında İranın başkanlığı Pakistan'a devretmesi ile birlikte Pakistan Dışişleri Sekreteri Aizaz Chaudhry'nin de belirttiği gibi, İslamabadda düzenlenen en son ECO Zirvesinin konusunu "Bölgesel Refah için Bağlılık" olarak belirlenmiştir. Zirveden bir gün önce, 28 Şubat 2017 tarihinde Dışişleri Bakanları Konseyi (COM) toplantısı yapılmıştır. Beklendiği üzere, her iki toplantıda da Afganistan'daki mevcut durumun yanı sıra bağlılık, ticaret, ulaşım ve enerji konuları üzerinde durulmuştur. Zirvenin sonunda ECO üyeleri, bölgesel entegrasyon çabalarını destekleyecek ve önümüzdeki 10 yıl boyunca örgüt için rehber niteliği taşıyacak olan İslamabad Deklarasyonu ve 2025 Vizyonunu kabul etmişlerdir.

Sonuç olarak, ECO üyelerinin ECO bölgesinin gerçek potansiyeline odaklanması ve ulusal refahlarını artırmak için entegrasyon süreçlerini güçlendirmesi gerektiği söylenebilir. Buna ek olarak, ECO bölgesi, hem dış güçler hem de Avrasya'yı genel olarak kapsayan projeler için gittikçe önem kazanmaktadır. Çin ve Rusya'nın bu yıl İslamabad'da düzenlenen ECO Zirvesi'ne gözlemci göndermesi, her iki ülkenin de ECO bölgesindeki gelişmeleri yakından takip ettiğini açıkça göstermektedir.

Bu yazı 15 Mart 2017 tarihinde Avrasya Araştırmaları Enstitüsü, e-bülteninde yayınlanmıştır.

Fotoğraf: ECO Secretariat

Sayfa: http://eurasian-research.org/tr/research/publication/e-bulletin/ekonomik-i%C5%9Fbirli%C4%9Fi-te%C5%9Fkilati-mevcut-durum-ve-beklentiler

About the author:

Özge Nur Ögütcü was an Analyst at AVİM between October 2013 to December 2017. Ogutcu pursued her works on Iran and Central Asia.

To cite this article: Özge Nur ÖĞÜTCÜ. 2026. "EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI: MEVCUT DURUM VE BEKLENTİLER." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2017 / 20. March 15. Accessed November 20, 2026. https://www.avim.org.tr/Blog/EKONOMIK-ISBIRLIGI-TESKILATI-MEVCUT-DURUM-VE-BEKLENTILER

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır